

Advies van de VVSG op de Vierde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling

Eind juni keurde de Vlaamse Regering het ontwerp Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling 4 goed en vroeg een advies aan de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (tegen half september).

De VVSG verwelkomt de vierde strategie duurzame ontwikkeling en leest er heel wat positieve punten in. De SDG's staan centraal in de strategie, net als de Vlaamse vertaling hiervan in Vizier 2030 met 53 doelstellingen. De Agenda 2030 of de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) zijn het allesomvattende kader voor duurzame ontwikkeling. Het is een universele agenda dat tegelijk een moreel kompas omvat. De 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen hebben als kenmerken dat ze inclusief zijn (leave no one behind), transformatief (systemische veranderingen), universeel (zowel voor Vlaanderen als voor de rest van de wereld) en een integrale aanpak vergen.

De Vlaamse steden en gemeenten hebben de Agenda 2030 omarmd en integreren de 17 doelstellingen en de principes van de SDG's in hun gemeentelijke beleidsplannen (twee derde van de Vlaamse gemeenten integreerde de SDG's op één of andere manier in hun huidige beleidsplannen). Lokale besturen zijn actief om duurzame helden in hun gemeente te identificeren die al aan de globale doelen werken tijdens de jaarlijkse week van de duurzame gemeente (www.duurzamegemeente.be: 117 gemeenten nemen deel in 2021), nemen deel aan SDG pionier trajecten, maken een eigen Voluntary Local Review op, ...

Belangrijk is bijgevolg dat de Vierde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling (VSDO4) zich inschrijft in die internationale Agenda 2030.

In de voorliggende strategie lezen we een heel aantal positieve elementen en hebben tegelijkertijd ook vragen en opmerkingen bij een aantal aandachtspunten. De VVSG structureert het advies dan ook vanuit deze twee invalshoeken.

1. Positieve punten die we lezen in de strategie en die de VVSG vanuit het perspectief van de lokale besturen mee kan onderschrijven:

- a. Het belang van Vizier 2030 voor de uitvoering van de SDG's in Vlaanderen, waar de doelstellingen en de indicatoren belangrijke mijlpalen zijn. De coherentie met Vizier 2030 is positief om verschillende redenen:
 - i. Vizier 2030 is opgemaakt ism verschillende Vlaamse departementen
 - ii. Is in lijn met globale doelstellingen (Vlaanderen in de wereld)
 - iii. Er is monitoringkader gekoppeld aan Vizier 2030.
- b. We kijken ook uit naar de opvolging hiervan in een integrale monitoring van alle Vizier 2030 indicatoren bij een volgend rapporteringsmoment (september 2021).
- c. De SDG's hebben bij uitstek een transversaal karakter en vergen een holistische aanpak. Het is aan te moedigen dat dit erkend wordt waarbij

een centrale aansturing gebeurt en een rol voor transitie managers is weggelegd.

- d. Erkenning dat de SDG's een taak is van de hele Vlaamse Regering, net zoals EU-commissarissen dit in hun beleidsbrief hebben meegekregen als opdracht.
- e. Internationale en Europese zichtbaarheid wordt in de verf gezet (OESO project, maar ook UNESCO bv...). De SDG integratie door Vlaamse lokale besturen wordt internationaal ook erg erkend, gewaardeerd en bevraagd voor inspiratie.
- f. De link met Plan voor Herstel en Veerkracht en het Europees Semester wordt gemaakt en dat is goed. De druk vanuit de Europese Commissie om sterker in te zetten op duurzaamheid en de SDG's mee te nemen in het Europees Semester en in de herstelplannen via NextGenerationEU helpt hierbij om ook de SDG's in de lidstaten te implementeren.
- g. Het belang dat een duurzame strategie en het behalen van de Agenda 2030 cruciaal is om de gevolgen van de COVID-19 pandemie aan te pakken.

Naast de positieve punten heeft de VVSG ook een aantal bemerkingen, vragen en aandachtspunten bij het lezen van de ontwerpstrategie, die in een volgende versie voor meer verduidelijking kunnen zorgen:

2. Aandachtspunten, vragen, bemerkingen

- a. Het belang van samenwerken met lokale overheden rond de Agenda 2030 kan meer in de verf gezet worden, terwijl ze nu amper vermeld wordt. De Vlaamse lokale besturen spelen een voortrekkersrol in Europa en worden daar ook om erkend, zoals o.a. in het OESO project "A territorial Approach to the SDG's" waar Vlaanderen – en ook de VVSG – deel aan heeft genomen als case: "**Cities and municipalities have a key role to play in the implementation of the 2030 Agenda and the SDG's, including when developing their local strategies and plans.**" (OECD).
- b. Hiermee gepaard gaand, er wordt in de opsommingen van stakeholders of andere actoren heel vaak "middenveld, overheden..." vermeld en dat co-creatie en samenwerking met stakeholders belangrijk is. Steden en gemeenten zijn cruciale actor in het bereiken van de Agenda 2030 en doen in Vlaanderen ook heel wat inspanningen om de SDG's kenbaar te maken bij de bevolking en rond Agenda 2030 te werken. Lokale besturen mogen in de strategie heel expliciet vernoemd worden telkens en nemen een andere plaats in dan de bredere groep van stakeholders, die vermeld worden als: "*meer specifiek de ondernemerswereld, de kennisinstellingen, het maatschappelijke middenveld en de burger, andere overheden en de financiële sector, zijn essentiële kenmerken van een geslaagd transitieproces*"

- c. Internationale experts zijn het erover eens dat multi-level governance dé cruciale factor is om de doelstellingen van de Agenda 2030 te behalen. De governance van de strategie beperkt zich tot de governance van de transitieprioriteiten per prioriteit, waarbij stakeholders rond de tafel worden gezet en het transitieplatform met de transitie managers. Het is niet duidelijk hoe de lokale besturen betrokken worden bij het overkoepelende verhaal. De visie van de SDG's is juist dat er onderlinge verbindingen zijn (interlinkages) en dus is het niet duidelijk hoe de voortgang/ discussie/ betrokkenheid over de verschillende transitie heen aan bod kan komen bij de lokale besturen. Tegelijk is het ook niet duidelijk hoe de link en de afstemming wordt gemaakt met het federale niveau (en wat bijvoorbeeld de toekomst is van een interministeriële conferentie duurzame ontwikkeling).
- d. Monitoring en rapportering: Er is te weinig aandacht voor de VNR (Voluntary National Review, het rapporteringsmechanisme van de VN waar de lidstaten en het proces om de Vlaamse inbreng te bundelen) alsook over de rol van de SDGs in de septemberverklaring (cf regeerverklaring) blijft de strategie vaag. België gaat in 2023 een VNR indienen bij de VN en het is onduidelijk uit de strategie hoe Vlaanderen hierop gaan inspelen. Dit kan een ideale gelegenheid zijn om een Vlaamse voluntary review op te stellen om de voortgang van de SDG's in Vlaanderen te meten (er zijn al sterke initiatieven hierrond: SDG's worden meegenomen in de stads-en gemeentemonitor, SDG-monitor voor gemeenten is operationeel, de monitoring van de Vizier 2030 indicatoren...)
- e. Daarnaast is de link tussen opvolging Vizier 2030 (via jaarlijkse monitoring indicatoren) en de transitieprioriteiten in de VSDO 4 niet duidelijk. Nu worden deze apart aangehaald in punten 5.1 en 5.2. Wat is impact van opvolging Vizier 2030 op transitieprioriteiten en omgekeerd? Zal er bv bijgestuurd worden in de implementatie van de transitieprioriteiten op basis van monitoring Vizier 2030?
- f. De link met internationale samenwerking (building back better na de COVID-19 crisis) kan sterker. De visie van de Agenda 2030 is dat deze enkel kan bereikt worden via wereldwijde partnerschappen. Vlaanderen kan slechts duurzaam zijn als de rest van de wereld dat ook is. In de uitgangspunten wordt wel uitgegaan van het internationale belang. Internationale samenwerking kan ook in elke transitie een rol krijgen.
- g. De beschrijving van de 6 transitieprioriteiten blijft vrij algemeen en conceptueel abstract (zowel in de fiches als in de strategie zelf). Het blijft daardoor moeilijk om een concreet zicht te krijgen op hoe de strategie het SDG-proces zal versnellen. Op de jaarlijkse monitoringssessies in het HLPF in New York klinkt de boodschap naar '*decade of action*' en '*accelerating the SDG's*' steeds luider. Deze meer urgente boodschap klinkt te weinig door in de strategie:

- i. In dat opzicht blijft het de vraag hoe de urgentie verenigd kan worden met het feit dat er geen financiële impact verwacht wordt op de Vlaamse overheid of op de andere overheden.
- ii. Het is niet duidelijk hoe de VSDO4 aan de vernieuwde Europese doelstelling en de Europese klimaatwet (55% CO² reductie tegen 2030) zal tegemoet komen en of hoe deze transitie inspeelt op een versnelling van acties (en of dit mogelijk is binnen de huidige budgettaire bepalingen)
- iii. Het lijkt ons belangrijk om duidelijk te maken dat circulaire economie, circulaire principes bijdragen aan verschillende problematieken zoals klimaat, armoede, ongelijkheid,.... Het is dus een middel en geen doel op zich. Wanneer men zich te veel focus op Circulaire Economie als doel, vergeet men waartoe het allemaal kan bijdragen. Ook voor lokale besturen is het belangrijk om dit duidelijk te maken, zo ziet men in waarom men hier moet op inzetten.
- iv. Hiermee gepaard gaand: Project calls zijn zeker en vast interessant en blijven investeren in innovatieve projecten hebben zeker hun meerwaarde, maar de focus moet nu ook liggen op de opschaalbaarheid en transponeerbaarheid van de projecten. Als men de transitie echt wil versnellen moet de focus meer liggen op actie ipv experiment. Door hierop te focussen kan men ook meer aandacht besteden aan de hindernissen (juridisch, administratief, praktisch,...) die lokale besturen ondervinden bij het effectief implementeren van circulaire projecten.

Voor meer info: Bert Janssens, coördinator internationaal, bert.janssens@vvsq.be
0473 593740